

DE SLAGEN VAN SYDNEY, DEEL 3

Door: Raymond T. Hoser, 41 Village Avenue, Doncaster, Victoria, 3108, Australië.

Inhoud: Familie Elapidae (vervolg) - De gevaarlijke soorten van de familie Elapidae - Familie Hydrophiidae - Slangebeten van Sydney's gevaarlijke slangen en de behandeling daarvan - Wat u niet moet doen na een slangebeet.

FAMILIE ELAPIDAE (vervolg)

Pale-headed snake, *Hoplocephalus bitorquatus* (Jan, 1859). Foto 18.

Beschrijving.

Deze middelzwaar gebouwde slang heeft een egaal lichtbruin of grijs lichaam en een brede witte of crèmekleurige band rond de nek. Deze band is aan de achterzijde begrensd door een smalle zwarte streep, die in het midden onderbroken kan zijn. De bovenkant van de kop is grijs. De buik is crèmeachtig grijs, soms met donkerder vlekken. De schubben zijn glad met 19 of 21 rijen rugschubben om het midden van het lichaam, 190-225 ventralen, 40-65 ongedeelde subcaudalen en een ongedeelde anaalschub. Deze slang wordt gemiddeld 50 cm lang, maar bereikt soms ook wel eens een lengte van 80 cm.

Verspreiding.

Deze slang komt in het noorden tot op 75 km van Sydney voor. Zij komt voor in de regenwouden aan de kust ten noorden van Ourimbah. De enige zekere populatie in dit gebied is die in de staatsbossen van Ourimbah/ Wattagon Ranges. Zij is algemeen in bepaalde delen van Queensland, inclusief op de savanne van Rockhampton (zie foto 19).

Algemeen.

De Pale-headed snake wordt in de nabijheid van Sydney slechts zelden aangetroffen. Deze soort is net als alle andere slangen van het geslacht *Hoplocephalus* zeer agressief en matig giftig, maar zij wordt niet als gevaarlijk beschouwd. De symptomen van een beet zijn gewoonlijk slechts lokaal en over het algemeen niet hevig.

Het is een nachttactieve soort en wordt, als men er 's nachts met een lamp speciaal naar op zoek gaat, gewoonlijk aangetroffen op boomstronken. Overdag verstopt zij zich in boomholten die doeltreffend onbereikbaar zijn voor belagers. Pale-headed snakes eten alle soorten vertebraten, die zij met hun gif doden.

De slangen paren gedurende de koele maanden waarna in de zomer 5-10 levende jongen worden geboren. De jongen zijn bij de geboorte 16 cm lang. Het is bekend dat gevangen exemplaren meer dan 10 jaar in een terrarium hebben geleefd en direct muizen aten als ze groot genoeg waren.

Breedkopslang, *Hoplocephalus bungaroides* (Schlegel, 1837). Foto 20.

Beschrijving.

Deze middelzwaar gebouwde slang heeft een duidelijk van het lichaam afgescheiden kop. De rug is gitzwart met een serie gele schubben die een kralenpatroon van onregelmatige dwars-

banden vormen. De buik is grijsachtig tot blauwzwart. De lipschilden hebben verticale gele en zwarte strepen. De schubben zijn glad met 21 rijen rugschubben in het midden van het lichaam, 200-221 ventralen, 40-60 ongedeelde subcaudalen en een ongedeelde anaalschub. De slang wordt gemiddeld 60 cm lang, maar kan soms meer dan een meter lang worden. Deze slang wordt regelmatig verward met de ongevaarlijke diamantpython (*Morelia spilota*).

Verspreiding.

Het verspreidingsgebied is beperkt tot de zandsteenformaties ten westen en ten zuiden van Sydney. De slang komt niet voor in de schijnbaar geschikte biotopen ten noorden van de stad. In de meeste gebieden in de buurt van Sydney gaat de soort sterk achteruit ten gevolge van biotoopvernietiging. Zij komt nog het meest voor rond de Upper Blue Mountains en Wollongong.

Algemeen.

Deze zeer agressieve slang bijt bij de minste provocatie. Als zij gestoord wordt richt zij het voorste deel van haar lichaam onmiddellijk op in een S-vorm en slaat naar alles wat binnen haar bereik komt. Hoewel een beet niet dodelijk is moet de slang toch met voorzichtigheid behandeld worden, omdat de gevolgen onder andere plaatselijke zwelling, aanvallen van koud zweet, duizeligheid en braken kunnen zijn.

Gedurende de zomer schijnt deze slang in de bomen te leven in boomholten. In de koelere maanden, wanneer de meeste exemplaren worden gevangen, wordt de breedkopslang gewoonlijk onder grote zandstenen platen in tevoorschijn tredende rotslagen of in rotsspelen gevonden. De slang is het meest algemeen boven op grote rotsformaties in geïsoleerde gebieden.

Breedkopslangen zijn over het algemeen nachtdieren, hoewel ze in de winter ook in de schemering actief zijn. Dit is een afspiegeling van het feit dat ze meestal op koele plaatsen voorkomen, zoals in de Upper Blue Mountains. Breedkopslangen zijn opportunistische eters; ze voeden zich in het wild over het algemeen met Lesueurs gekko's (*Oedura leseuri*).

De slang paart gedurende de koele maanden en krijgt in de zomer 5-12 (meestal ongeveer 6) levende jongen. Bij de geboorte zijn deze 16 cm lang.

Stephen's banded snake, *Hoplocephalus stephensi* Krefft, 1869. Foto 21.

Beschrijving.

Deze middelzwaar gebouwde slang heeft een kop die duidelijk is afgescheiden van hals en lichaam. Zij is op de rug gewoonlijk bruin tot geelachtig met een onregelmatige serie brede donkere dwarsbanden, die twee tot drie keer zo breed zijn als de lichtere tussenruimten. Sommige exemplaren missen de dwarsbanden. De kop is zwart met een bruine kroon en een geelachtige vlek aan weerszijden van de nek. De buik is crèmeachtig, vooraan met zwarte vlekken die, verder naar achter toe, samensmelten, zodat de buik aan het eind helemaal zwart is evenals de onderzijde van de staart. De schubben zijn glad, met in het midden van het lichaam 21 rijen rugschubben, 220-250 ventralen, 50-70 ongedeelde subcaudalen en een ongedeelde anaalschub. De slang is gemiddeld 50 cm lang, maar kan meer dan 70 cm worden. Exemplaren zonder dwarsbanden kunnen soms verward worden met de breedkopslang (*Hoplocephalus bungaroides*). Ze worden vooral aangetroffen in centrale kustdelen van New South Wales, zo'n 100 km ten noorden van Sydney GPO.

Verspreiding.

Stephen's banded snake komt voor in de regenwouden langs de kust ten noorden van Gosford. Bij Sydney komt zij het meest algemeen voor in de Ourimbah/Wattagan Ranges State Forests. Hoewel zij in principe kan worden aangetroffen in elk gebied met een geschikte biotoop in zuidoost Queensland, komt zij daar het meest voor in nationale parken, zoals het Mount Glorious gebied bij Brisbane, waar zij algemeen is.

Algemeen.

Stephen's banded snake is van nature agressief en valt alles aan wat haar rust verstoort. Haar gif veroorzaakt symptomen als gezichtsproblemen, koud zweet en misselijkheid. Deze slangen moeten dus met voorzichtigheid behandeld worden.

De gewoonten van Stephen's banded snake zijn gelijk aan die van de Pale-headed snake (*Hoplocephalus bitorquatus*). Deze nachtboomslang wordt overdag gewoonlijk aangetroffen in holten of in bomen onder het schors, en 's nachts op wegen in het regenwoud. Het is niet bekend of deze slang veel voorkomt of zeldzaam is.

De slangen voeden zich met allerlei vertebraten, die zij doden met hun gif. Ze paren in de koele periode en krijgen in de zomer ongeveer 6 jongen. Deze zijn bij de geboorte zo'n 16 cm lang.

Bandy bandy, *Vermicella annulata* (Gray, 1841). Foto 22.

Beschrijving.

Deze slang is gemakkelijk te identificeren door zijn patroon van afwisselende zwarte en witte ringen, die rond het hele lichaam doorlopen. De zwarte ringen zijn meestal de breedste van de twee. De Bandy bandy heeft een korte stompe snuit en een kop die niet van het lichaam is afgescheiden. Zij heeft een korte stompe staart en is over haar hele lengte bijna even dik. Het lichaam is middelzwaar gebouwd.

De schubben zijn glad met 15 rijen rugschubben om het midden van het lichaam, 180-230 ventralen, 14-28 gedeelde subcaudalen en een gedeelde anaalschub. De gemiddelde lengte van de slang is 60 cm, hoewel zij soms wel 90 cm lengte kan bereiken.

Verspreiding.

De Bandy bandy wordt in het hele gebied rond Sydney gevonden. Zij is zeer algemeen in de nationale parken in het noorden, westen en zuiden, hoewel zij slechts zelden wordt waargenomen.

Algemeen.

De Bandy bandy wordt in alle typen biotopen aangetroffen. Overdag wordt zij gewoonlijk gezien op beschutte plaatsen en gedurende de nachten kruipend op de grond. Haar voorkeurstemperatuur om 's nachts over de grond rond te kruipen schijnt rond Sydney 22°C te zijn. Als de slang gevangen wordt maakt zij een nerveuze indruk en windt zichzelf in een kluwen rond de hand, net als een wormslang (*Typhlopidae*). Zij probeert echter maar zelden te bijten. Het gif is voor mensen praktisch ongevaarlijk. Als deze slang plotseling wordt opgeschrikt kan zij haar lichaam afplatten en gedeelten in lussen opheffen als blufgedrag. Deze vertoning kan zij enige tijd volhouden.

Het voedsel bestaat uit wormslangen (*Typhlopidae*) en kleine skinken. Deze slang schijnt in bepaalde perioden slechts weinig voedsel nodig te hebben; dat is waarschijnlijk een weerspiegeling van haar langzame metabolisme. Bij het ontlede van een groot aantal museumexemplaren ontdekte Richard Shine bij een gedeelte van de exemplaren nauwelijks

enige voedselresten in de darmen. Van de voortplantingsbiologie is klaarblijkelijk niets bekend, behalve het feit dat zij gedurende de warme maanden 4-5 eieren legt. De jongen zijn bij de geboorte 17.5 cm lang.

DE GEVAARLIJKE SOORTEN VAN DE FAMILIE ELAPIDAE

Doodsadder, *Acanthophis antarcticus* (Shaw & Nodder, 1802). Foto 23.

Beschrijving.

De doodsadder heeft een kenmerkende vorm met een brede, driehoekige kop, die sterk is afgescheiden van het lichaam, een extreem dik, gezet lichaam en een relatief korte staart die in een gegroefde stekel eindigt. In Sydney heeft deze gemakkelijk te herkennen slang op de rug een rode of grijze grondkleur met elkaar afwisselende donkere en lichte dwarsbanden. Rode exemplaren hebben over het algemeen een zalmkleurige buik met donkerder vlekken, terwijl de grijze exemplaren een witachtige buik hebben met veel grijze vlekjes. De rode kleurvorm is het resultaat van dominante genen. De punt van de staart kan zwart, bruin, grijs, geel of wit zijn met oranje en witte vlekken. De schubben zijn lichtgekield met 21 rijen rugschubben om het midden van het lichaam, 110-130 ventralen, 40-55 subcaudalen, waarvan ongeveer de helft gedeeld is, en een ongedeelde anaalschub. Doodsadders worden gemiddeld 60 cm lang maar bekend is dat grote vrouwtjes soms een meter lang kunnen worden.

Verspreiding.

Het verspreidingsgebied is beperkt tot maagdelijk bosgebied in heel het gebied rond Sydney. Ze zijn het meest algemeen in nationale parken. Ze leven het dichtst bij het centrum van de stad (op het moment van schrijven in 1990) in North Head en Bantry Bay.

Algemeen.

De doodsadder heeft het meest effectieve bijtmechanisme van alle Australische gifslangen en heeft bovendien een zeer sterk neurotoxisch gif. Voordat er een bruikbaar serum ontwikkeld werd, waren ruwweg 60% van alle geregistreerde doodsadderbeten fataal. Hoewel de doodsadder op zich niet agressief is zal zij met grote precisie toeslaan naar alles wat binnen haar bereik komt. Als de slang geïrriteerd is, kan zij haar lichaam op een verbazingwekkende manier afplatten.

Het is een solitair levende slang die in een grote variëteit van biotopen voorkomt, hoewel zij het meest wordt aangetroffen in gebieden met laag struikgewas waar veel bladeren liggen. De soort is voornamelijk nachtactief en wordt vooral aangetroffen op hete nachten die voorafgaan aan weersveranderingen naar een koude periode. De meeste exemplaren worden aangetroffen terwijl ze een weg oversteken op nachten met een luchttemperatuur boven de 23°C en hoge luchtdruk die snel daalt.

De meeste dieren die gevonden worden zijn volwassen mannetjes die op zoek zijn naar een partner. Dit ondanks het feit dat studies hebben uitgewezen, dat er gelijke aantallen mannetjes en vrouwtjes geboren worden en de mannetjes als ze volwassen zijn een hogere sterftekans hebben, omdat ze meer mobiel zijn.

Het voedsel bestaat uit allerlei gewervelde dieren, inclusief vogels, die ze vaak vangen door hun kronkelende staartpunt als pseudo-prooi te gebruiken. De vogel denkt namelijk dat hij een worm of insect ziet (wat in feite dus de staart van de slang is) en wordt door de slang gegrepen als hij deze 'prooi' probeert te pakken. Doodsadders zijn zelfs in staat laag vliegende vogels in de lucht te grijpen.

Foto 18: *Hoplocephalus bitorquatus* (Jan, 1859), pale-headed snake, bleekkop slang, Moonie, Qld; foto R.T. Hoser.

Foto 19: Ourimbah State Forest, ± 80 km north of Sydney; Stephens' banded snakes are found here. Stephens' gebandeerde slang wordt hier gevonden; foto R.T. Hoser.

De paringen gebeuren het hele jaar door, maar vooral in het voor- en najaar. Bij de meeste vrouwtjes worden om het andere jaar in de nazomer 3-30 levende jongen geboren. Bij uitzondering werpt een vrouwtje elk jaar jongen. De jongen zijn helder gekleurde replica's van hun ouders en er kunnen in één nest zowel rode als grijze jongen zitten. Zij zijn bij de geboorte gemiddeld 15 cm lang. De kleur van de jongen wordt bepaald door de aanwezigheid van rood en/of grijs in de genen. Rood is dominant, dus alle heterozygote slangen (met rode en grijze genen) zullen rood zijn.

In tegenstelling tot wat wordt beweerd, wordt de kleur van de slangen niet bepaald door de kleur van de bodem in de omgeving van Sydney. De slangen hebben in de meeste gebieden voor ruwweg 50% de rode of de grijze kleur; er zijn maar een paar gebieden waar meer dan 70% van de slangen een bepaalde kleur heeft (gebaseerd op tellingen bij groepen van meer dan 20 slangen). Kweekresultaten in gevangenschap lijken te wijzen op een beperkte mogelijkheid van sperma-opslag van enkele maanden tot maximaal een jaar (gebaseerd op waarnemingen van de auteur en anderen bij kweekresultaten in 1984). Er is echter verder onderzoek nodig om deze waarnemingen te bevestigen.

Highland copperhead, *Austrelaps ramsayi* (krefft, 1864). Foto 24.

Beschrijving.

Deze zwaargebouwde slang heeft een kop die slechts licht is afgescheiden van de nek en het lichaam. In de omgeving van Sydney is de kleur zeer variabel, zelfs binnen een bepaald gebied. De kleur varieert op de rug van bruinachtig zwart tot roodachtig, met gele, rode of oranje schubben op de zijden, die een dambordachtig gevlekte witte rand kunnen hebben. De buik is geelachtig tot grijs en wordt naar achteren toe steeds donkerder. Bij de geboorte zijn de copperheads van Sydney bijna zwart en worden gewoonlijk lichter naarmate ze ouder worden.

De schubben zijn glad met 15 rijen rugschubben om het midden van het lichaam, 140-160 ventralen, 40-55 ongedeelde subcaudalen en een ongedeelde anaalschub. Copperheads worden gemiddeld een meter lang maar kunnen in de omgeving van Sydney bij uitzondering 130 cm lang worden.

Verspreiding.

Rond Sydney worden alleen copperheads aangetroffen in het hoogland ten zuiden en westen van de stad op hoogten boven de 600 m. Ze zijn algemeen bij Wentworth Falls in de Blue Mountains.

Algemeen.

De copperhead wordt regelmatig verward met de zwarte slang (*Pseudechis porphyriacus*) en de tijgerslang (*Notechis scutatus*). Haar gif is van dezelfde samenstelling als dat van de tijgerslang en het wordt ook door hetzelfde serum geneutraliseerd. Gelukkig is de dodelijke copperhead niet agressief en zal ze altijd vluchten als haar die kans geboden wordt.

De slang is het meest algemeen in de buurt van moerasachtige gebieden, waar soms grote aantallen voorkomen in een betrekkelijk klein gebied. De slang brengt het grootste deel van haar tijd door verborgen tussen de vegetatie en haar aanwezigheid gaat dan ook vaak voorbij aan de bewoners van het gebied, evenals aan herpetologen.

De copperhead voedt zich voornamelijk met kikkers, die in de betreffende gebieden veel voorkomen. Omdat copperheads zich voeden met alle geschikte vertebraten, inclusief andere slangen, komen in diezelfde gebieden vaak geen andere slangesoorten voor.

Foto 20: *Hoplocephalus bungaroides* (Schlegel, 1837), broad headed snake, breedkop slang, Lawson, NSW; foto R.T. Hoser.

Foto 21: *Hoplocephalus stephensi* (Krefft, 1869), Stephens' banded snake, Stephens' gebandeerde slang, Ourimbah, NSW; foto R.T. Hoser.

Tijdens zeer warm weer houdt de copperhead zich verscholen en wordt alleen gedurende de nacht actief. Normaal gesproken is het een schemeringsdier. Deze slang kan beter tegen de kou dan andere slangen in hetzelfde gebied.

De paring vindt plaats in het vroege voorjaar, waarna in de nazomer gemiddeld zo'n 14 levende jongen worden geboren. Deze zijn ongeveer 20 cm lang. Meer bijzonderheden over de copperhead zijn gepubliceerd in mijn artikel over de slangen van Melbourne, deel I, dat is gepubliceerd in jaargang 10, nummer 2 van dit blad.

Oostelijke tijgerslang, *Notechis scutatus* (Peters, 1861).

Beschrijving.

Dit is een zwaargebouwde slang met een stompe kop, die slechts licht van de nek is afgescheiden. Zelfs binnen het gebied rond Sydney is de kleur hoogst variabel. De rugkleur is bruin, olijfgrijs of groen met gele of crèmekleurige dwarsbanden, die worden gevormd door schubben die een lichtere rand hebben. De kleur van de buik varieert van crèmekleurig, via geelachtig en groenachtig tot grijs, vaak met een donkerder kleur onder de keel en de staart.

De schubben zijn glad met 15, 17 of 19 rijen rugschubben om het lichaam, 146-185 ventralen, 39-65 ongedeelde subcaudalen en een ongedeelde anaalschub. Rond Sydney wordt deze slang gemiddeld 120 cm lang en maar zelden langer dan 150 cm.

Verspreiding.

De tijgerslang komt voor in alle voorsteden van Sydney en in grote struikland gebieden. Zij wordt aangetroffen rond de zandduinen van Botany Bay en Kurnell.

Algemeen.

Deze slang heeft een zeer toxisch gif. Het is één van de dodelijkste giften bekend zijn. De dood tengevolge van een beet kan zeer snel intreden, in uitzonderlijke gevallen zelfs binnen een uur. De laatste 200 jaar zijn er waarschijnlijk meer mensen dood gegaan ten gevolge van de beet van een tijgerslang, dan aan de beet van enige andere Australische slang. Deze slang is alleen agressief wanneer zij kwaad wordt gemaakt. Als zij opgewonden is plat zij haar nek en lichaam af, valt in diverse richtingen uit en bijt wanneer dat maar mogelijk is.

De tijgerslang bewoont de meeste soorten biotopen, maar is het meest algemeen in moerassig gebied en zandige heidevelden. Hoewel het gewoonlijk een schemeringsdier is, is zij vooral tijdens warm weer nachtactief. Dit wordt vooral bij jonge dieren waargenomen.

Het voedsel van tijgerslangen bestaat uit de meeste vertebraten, die klein genoeg zijn om te kunnen worden opgegeten, maar voornamelijk uit kikkers.

De paring vindt plaats in het vroege voorjaar, waarna in de nazomer de levende jongen worden geboren. De worpgrootte varieert van 17 tot 109, maar is gemiddeld 35 jongen. Bij de geboorte zijn de jongen ruwweg 18 cm lang en zijn soms voorzien van brede dwarsbanden, bestaande uit bruine en gele strepen, die, naarmate de dieren groter worden, vervagen. Deze banden zijn breder en niet zo duidelijk begrensd als bij jonge oostelijke bruine slangen (*Pseudonaja textilis*). Zie de slangen van Melbourne, deel 2 in jaargang 10, nummer 3 van dit blad voor meer informatie over deze slang.

Foto 22: *Vermicella annulata* (Gray, 1841), bandy bandy, West Head, NSW;
foto R.T. Hoser.

Foto 23: *Acanthophis antarcticus* (Shaw & Nodder, 1802), death adder, red male, doodsadder, rood mannetje, West Head, NSW;
foto R.T. Hoser.

Foto 24: *Austrelaps ramsayi* (Krefft, 1864), copperhead, koperkop, Tarana, NSW; foto R.T. Hoser.

Foto 25: *Pseudechis porphyriacus* (Shaw, 1794), red-bellied black snake, roodbuik zwarte slang, Seven Hills, NSW; foto R.T. Hoser.

Roodbuik zwarte slang, *Pseudechis porphyriacus* (Shaw, 1794). Foto 25.

Beschrijving.

De roodbuik zwarte slang heeft een dik, gezet lichaam met een kleine kop, die slechts licht van nek en lichaam is afgezet. De bovenzijde heeft een glanzend gitzwarte kleur, op de snuit na, die meestal bruin is. De buitenrand van de ventralen en de aangrenzende rugschubben is helderrood gekleurd, terwijl de buik zelf doffer rood, roze of wit is. De onderzijde van de staart is zwart.

De schubben zijn glad met 17 rijen rugschubben om het midden van het lichaam, 180-210 ventralen, een gedeelde anaalschub en 40-65 gedeelde en ongedeelde subcaudalen. De slang wordt gemiddeld 150 cm lang, hoewel exemplaren van 200 cm algemeen zijn en er zelfs exemplaren van 250 cm bekend zijn.

Verspreiding.

De roodbuik zwarte slang wordt in het hele gebied rond Sydney aangetroffen, inclusief in bebouwde gebieden als Lane Cove, Malabar en Parramatta. Zij is zeer algemeen op de Cumberland vlakke en verder overal algemeen.

Algemeen.

Hoewel de roodbuik zwarte slang mensen gedood heeft, is haar gif lang niet zo dodelijk als over het algemeen wordt aangenomen. Typische symptomen van een beet zijn heftige lokale pijn en zwelling, misselijkheid en een algemeen ziektegevoel. De beet van deze slang is een zeer onplezierige ervaring. Gelukkig is deze slang nauwelijks agressief en bijt zelden. Als zij geagiteerd is en in het nauw wordt gedreven, dan kan zij haar nek afplatten en zich oprichten als een cobra (*Naja*).

Deze slang, die vooral tijdens de schemering actief is, wordt meestal gevonden op plaatsen waar water in de buurt is, zoals kreken, rivieren en moerassen, waar zij het grootste deel van haar voedsel vangt. Dit bestaat voornamelijk uit kikkers, hoewel ook andere vertebraten worden gegeten.

Deze slangen steken regelmatig waterwegen over en er zijn zelfs exemplaren gevangen die in de Botany Bay zwommen. In de lente worden grote groepen van deze slangen waargenomen en vinden er paringsgevechten plaats tussen de mannetjes. Als twee mannetjes elkaar 'bevechten' zijn zij zich totaal onbewust van wat er om hen heen gebeurt. Slechts zelden, misschien wel nooit, verwonden zij elkaar tijdens een gevecht.

In de zomer worden er 8-30 jongen in een membraanachtig vlies geboren, waaruit zij zich binnen enkele minuten na de geboorte bevrijden. Zij zijn ongeveer 18 cm lang bij de geboorte. De mannetjes zijn meestal groter dan de vrouwtjes.

Algemene of oostelijke bruine slang, *Pseudonaja textilis* (Duméril, Bibron & Duméril). Foto 26.

Beschrijving.

De bruine slang heeft een kop die zich niet afscheidt van de nek en een slanke bouw. De rugkleur varieert van bruin en grijs tot zwart. De buik is crèmekleurig tot lichtbruin of oranje met oranje, bruine of grijze vlekken die een patroon vormen. Melanistische exemplaren kunnen geheel zwart zijn. In het gebied rond Sydney hebben de jongen een speciaal zwart en bruin bandenpatroon, dat vervaagt gedurende de eerste jaren na de geboorte.

Foto 26: *Pseudonaja textilis* (Dumeril, 1854), eastern brown snake, oosterlijke bruine slang, juvenile, Saint Clair, NSW;
foto R.T. Hoser.

Foto 27: *Pelamis platurus* (Linnaeus, 1766), yellow-bellied seasnake, geelbuik zeeslang, Manly Beach, NSW;
foto R.T. Hoser.

De schubben zijn glad met 17 rijen rugschubben om het midden van het lichaam, 185-235 ventralen, 45-75 gedeelde subcaudalen en een gedeelde anaalschub. De gemiddelde lengte is 150 cm, hoewel regelmatig exemplaren van 200 cm worden aangetroffen.

Verspreiding.

De bruine slang wordt in alle voorsteden en in gebieden met struikgewas aangetroffen. Zij is zeer algemeen op de Cumberlandvlakte, maar overal algemeen.

Algemeen.

Deze soort beschikt over een extreem toxisch gif, maar gelukkig is haar bijtmechanisme niet zo goed ontwikkeld als bij andere dodelijk giftige slangen. Er wordt bij een beet relatief weinig gif ingespoten en de giftanden zijn relatief kort, hoewel ze nog wel gemakkelijk door de huid heengaan.

Een bruine slang kan zeer snel bewegen en is zeer agressief. Als zij verstoord wordt brengt zij haar kop omhoog, plat haar nek enigszins af in een S-bocht en slaat herhaaldelijk naar haar agressor. Deze slang zal zo nodig zelfs de agressor weggagen door hem achterna te gaan, hem bijtend bij elke kans die zij krijgt!

De slang is vooral actief in de schemering en is het meest algemeen op droge grond, maar komt in elke biotoop voor. Tijdens het rusten benut zij elke bruikbare beschutting, maar vooral door mensen gemaakte dingen, zoals platen blik en dergelijke. De bruine slang is een opportunistische eter, die zich met elk gewerveld dier van geschikt formaat dat zij tegenkomt voedt.

's Winters komen van deze soort grote groepen bij elkaar. Er is door Gary Webb een groep gevonden in Rooty Hill die zelfs uit 30 exemplaren bestond. Deze blijven in het voorjaar bij elkaar voor de paring. Tussen de mannetjes vinden dan rivaliteitsgevechten plaats. De mannetjes worden meestal groter dan de vrouwtjes. Na de paring worden in de vroege zomer 10-35 eieren gelegd die zo'n 80 dagen later uitkomen. De jongen zijn gebandeerd en meten direct na het uitkomen ongeveer 27 cm. Zie 'De slangen van Melbourne, deel 2' in jaargang 10, nummer 3 voor meer informatie over deze slang.

FAMILIE HYDROPHIIDAE

Geelbuik zeeslang, *Pelamis platurus* (Linnaeus, 1766). Foto 27.

Beschrijving.

De geelbuik zeeslang heeft een lange smalle kop, een verticaal afgeplat lichaam en een platte peddelvormige staart. Zij heeft een middelzwaar gebouwd lichaam met opvallende kleuren: geel van boven en zwart van onderen met een scherpe scheidingslijn. De staart is meestal gevlekt. De slang heeft 264-406 ventralen en 47-69 rijen rugschubben om het midden van het lichaam. De gemiddelde lengte is 70 cm.

Verspreiding.

De geelbuik zeeslang is de enige zeeslang die af en toe aanspoelt op de stranden van Sydney. Zij kan op alle stranden van Sydney worden gevonden, hoewel de kans om er één te vinden op een bepaald strand op een bepaalde tijd zeer gering is.

Algemeen.

Hoewel van deze slang bekend is dat er mensen zijn overleden ten gevolge van een beet, is dit in Australië waarschijnlijk nog niet gebeurd. De slang is nauw verwant aan de op het land

levende *Elapidae*, die hiervoor beschreven zijn en haar gif is eveneens sterk neurotoxisch. Er is geen zeeslang die op het land echt goed vooruit kan komen, maar de geelbuik zeeslang kan dit beter dan de meeste andere zeeslangen. En vanwege haar dodelijk gif moet zij dus met voorzichtigheid behandeld worden. Gelukkig zijn zeeslangen normaliter niet agressief.

De geelbuik zeeslang is de enige zeeslang die zich echt van de kust waagt. Zij heeft een groter verspreidingsgebied dan welke andere slang ter wereld, omdat zij over de hele Indische en Stille Oceaan voorkomt. Er worden slechts bij uitzondering exemplaren op de stranden van Sydney gevonden. Meestal zijn dit dan zieke exemplaren of dieren die tijdens een storm op het strand zijn aangespoeld.

Hoewel de geelbuik zeeslang in veel opzichten op elapide slangen lijkt, verschilt zij toch sterk door haar aanpassingen aan het zeeleven. De ademhaling vindt plaats door middel van de longen, maar die worden alleen gevuld als de kop van de slang boven water is: een speciale klepachtige flap voorkomt het binnenstromen van water terwijl de slang is ondergedoken. Zeeslangen zijn in staat zeer snel naar grote diepte te duiken of naar de oppervlakte te komen, zonder last te hebben van de zogenaamde caissonziekte die veroorzaakt wordt door de vorming van luchtbellens in de bloedbaan.

De geelbuik zeeslang voedt zich met vis en kleine alen. Zeeslangen komen soms in grote groepen voor in bepaalde gebieden: het kunnen er honderden of zelfs duizenden zijn. Het nut van de vorming van zulke grote groepen is niet duidelijk. Er is slechts weinig bekend over de voortplantingsbiologie van de geelbuik zeeslang, behalve het feit dat zij 4-10 levende jongen krijgt. De grootte van de pasgeboren jongen is niet bekend.

SLANGEBETEN VAN SYDNEY'S GEVAARLIJKE SLANGEN EN DE BEHANDELING DAARVAN

Een slangebeet moet altijd serieus genomen worden. In Australië zijn sterfgevallen ten gevolge van een slangebeet meestal te wijten aan het feit dat het slachtoffer de beet niet serieus nam of niet goed behandelde. Zelfs als een slangebeet alleen verdacht is, of als er een kans is dat de beet niet van een ongevaarlijke soort was, is het beter naar een ziekenhuis te gaan dan te wachten of er symptomen optreden. Op dat moment kan het al te laat zijn om het slachtoffer te redden. Ziekenhuizen beschikken over sera en andere belangrijke hulpmiddelen voor het overleven van een slangebeet.

Slangegiffen veroorzaken bij verschillende mensen andere symptomen en hun effecten zijn soms niet eerder dan na 24 uur waar te nemen. Slangebeten zijn niet altijd zichtbaar en het is gevaarlijk te veronderstellen dat er geen echte beet heeft plaatsgevonden als er geen wondjes te zien zijn.

Het slachtoffer van een slangebeet mag nooit kalmerende middelen als alcohol, of stimulerende middelen als strychnine of koffie nemen, noch mag hem worden toegestaan zich zonder noodzaak te bewegen, omdat al deze dingen de snelheid verhogen waarmee het gif het hart bereikt. Als men tijdens een beet alleen is, loop dan rustig en ga niet rennen voor hulp.

Het belangrijkste dodelijke component van de giften van Australië's dodelijke slangen is neurotoxine. Dit betekent dat de giften de autonome spieren en het zenuwstelsel ontregelen. De dood is gewoonlijk het gevolg van verstikking veroorzaakt door een blokkade van de ademhaling. Men moet zich realiseren dat tegenwoordig de dood ten gevolge van een slangebeet een zeldzaamheid is.

De eerste hulp bij een slangebeet is de laatste jaren belangrijk veranderd. De methode die nu door experts het meest algemeen wordt aanbevolen is die van Sutherland (1985):

1. Leg een breed en stevig drukverband over de plaats van de beet;
2. Immobiliseer het lichaamsdeel en indien mogelijk de hele persoon;
3. Stel de patiënt gerust, omdat stress een negatieve, ongewenste factor is;

4. Zorg voor transport naar een ziekenhuis. Waarschuw indien mogelijk het ziekenhuis dat het slachtoffer in aantocht is.

WAT U NIET MOET DOEN NA EEN SLANGEBEET

- Snij de wond niet uit en gebruik geen kaliumpermanganaat;
- Bindt de wond niet af, tenzij u niets heeft dat als breed drukverband gebruikt kan worden;
- Zuig de wond niet uit;
- Amputeer geen lichaamsdelen, het risico dat een infectie met zich meebrengt is groter dan dat van de beet zelf;
- Probeer de slang niet te vangen of te doden om haar te kunnen identificeren omdat het risico van verdere beten een ongewenste factor is. In Australië is door het gebruik van polyvalent serum een identificatie van de soort geen cruciale factor meer;
- Zorg dat de ademhaling van het slachtoffer door niets belemmerd wordt.

LITERATUUR

Sutherland, S.K., 1985. Eerste hulp bij een gifslangebeet. *Litteratura Serpantium*, Vol. 5 (2): 73-77.

Vertaling: Anton van Woerkom.